

Альбіна СОЛОВЕЙ<sup>1</sup>

## УСИНОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ІНОЗЕМЦЯМИ ЗА СІМЕЙНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ, ЩО БУЛО ЧИННИМ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ПРОТЯГОМ Х–XXІ СТОЛІТЬ

*Досліджено розвиток правового регулювання усиновлення дітей іноземними громадянами за законодавством, яке було чинним на українських землях, починаючи від положень канонічного та звичаєвого права періоду Русі до норм Кодексу про шлюб та сім'ю УРСР 1969 року. Сформульовано висновок, що усиновлення як сімейно-правовий інститут виник лише у другій половині XVIII ст., до цього не був врегульованим актами сімейного законодавства (при існуванні водночас інституту опіки над дітьми-сиротами та дітьми, позбавлених батьківського піклування). Можливість усиновлення передбачалася нормами канонічного права, а в сімейній звичаєвій практиці усиновлення здійснювалося через приймання дитини у сім'ю на правах приймака відповідно до власного рішення сім'ї щодо дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, угоди про приймацтво між усиновлювачами та рідними батьками дитини; відповідні юридичні факти підтверджувалися як самими усиновлювачами у відповідних заявах, так і в заповітах цих осіб, відповідно до яких належне їм майно передавалося усиновленій дитині. Вперше порядок та правові наслідки усиновлення врегульовуються положеннями «Прав, за якими судиться малоросійський народ», а в подальшому — положеннями Зводу законів Російської імперії, Галицьким цивільним кодексом та Австрійським цивільним уложенням.*

<sup>1</sup> аспірантка, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, [albina.solovei@gmail.com](mailto:albina.solovei@gmail.com), <https://orcid.org/0000-0003-1337-1604>.



*Цими правовими актами можливість усиновлення іноземцями прямо не передбачалася, хоча й не заборонялася. Виняток становили положення Зводу законів, відповідно до якого передбачалися умови для усиновлення дитини іноземцями: батьки такої дитини є невідомі, дитина має бути вихована в традиціях православної віри і відповідним чином похрещена. У подальшому усиновлення дітей іноземцями передбачалося положеннями Кодексу про шлюб та сім'ю 1969 року в порядку, передбаченому для усиновлення дітей громадянами СРСР (сімейні кодекси радянських політичних утворень, прийняті 1919 та 1926 року, не містили норм про усиновлення дитини іноземцями). Водночас особливий порядок усиновлення дитини іноземцем було передбачено лише 1996 року. Було передбачено пріоритет усиновлення дитини громадянином України перед усиновленням іноземцем; необхідність перебування іноземця на обліку протягом року, забезпечення усиновленій дитині мінімального обсягу прав, передбаченого сімейним законодавством України та здійснення нагляду за усиновленою дитиною.*

**Ключові слова:** усиновлення дитини іноземцями, усиновитель, усиновлена дитина, приймацтво, сімейне законодавство.

**І**нститут усиновлення дітей іноземцями є важливим сімейно-правовим інститутом, способом захисту прав дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, який має певні особливості порівняно із усиновленням дитини особою, яка є громадянином тієї ж держави, що й дитина; ці особливості стосуються передусім питання забезпечення переважного права на усиновлення дітей, які є громадянами України, усиновлювачами, які є саме громадянами України [1], та створення низки гарантій для виконання законодавства України про усиновлення (таких, як здійснення нагляду за усиновленою дитиною). Такий підхід, з одного боку, допускає і дозволяє здійснення міжнародного усиновлення, з іншого — визнає його крайнім заходом забезпечення права дитини на сімейне виховання, коли таке право не може бути здійснене із забезпеченням виховання дитини-сироти або дитини, що позбавлена батьківського піклування саме в сім'ї громадян України. Водночас усиновлення не тільки громадянами України, а й іноземцями не завжди визнавалося сімейним законодавством України; протягом тривалого часу усиновлення було суто національним сімейно-правовим інститутом. Причому така ситуація стосувалася не тільки України, а й інших держав. Як зазначає Л. М. Токарчук, практика міждержавного усиновлення поступово закріпилася в Західній Європі протягом 1960-х років, коли вона розглядалася як гуманітарна реакція на ситуацію, що склалася з дітьми ексcolonій континенту [2, с. 206]. Зважаючи на те, що усиновлення дитини іноземцем не може і не повинно здійснюватися лише в загальному порядку, оскільки це не завжди дозволить врахувати інтереси дитини, захистити її права, особливо в період, коли вона вже перебуватиме за кордоном, доцільним є аналіз особливостей



у правовому регулюванні в минулому, позитивних та негативних рис такого регулювання, що зумовлює актуальність та необхідність наукового дослідження розвитку правового регулювання усиновлення дітей іноземними громадянами за законодавством, яке було чинним на українських землях.

Проблематика усиновлення дітей іноземцями досліджувалася когортою науковців, таких як: К. Ю. Бородич, В. А. Ватрас, М. В. Гримич, М. М. Іванова, О. П. Івановська, І. В. Ковальчук, О. В. Тавлуй, Л. М. Токарчук. У дисертаційному дослідженні К. Ю. Бородич було проаналізовано розвиток російського та американського законодавства з питань усиновлення дітей іноземцями. Дослідження В. А. Ватраса певною мірою торкалося тематики дослідження в аспекті визначення відповідної джерельної бази з питань правового регулювання сімейних відносин. Частково торкалися тематики усиновлення М. В. Гримич та О. П. Івановська, передусім, в контексті дослідження звичаєвих норм, присвячених усиновленню дітей. Наукові дослідження М. М. Іванової, І. В. Ковальчук, О. В. Тавлуй та Л. М. Токарчук стосувалися дослідження окремих історичних аспектів усиновлення. Водночас зазначені вчені не досліджували питання історичного розвитку законодавства про усиновлення дитини іноземними громадянами (крім К. Ю. Бородич, яка, однак, не досліджувала законодавство, яке було чинним на українських землях, за винятком законодавства періоду Російської імперії ХІХ ст., та Л. М. Токарчук, яка розглядала усиновлення дитини іноземцями в аспекті сучасного стану правового регулювання міжнародним правом та розвитку національного законодавства після 1996 року).

*Метою статті* є аналіз розвитку правового регулювання усиновлення дітей іноземними громадянами за законодавством, яке було чинним на українських землях протягом Х–ХХІ століть, визначення витоків формування цього сімейно-правового інституту.

Першою державою українців, яка охоплювала більшість земель, що нині входять до складу України, є Київська князівська держава (в історичній літературі також знаходимо назви Русь або Київська Русь). Як правильно зазначає М. Володимирський-Буданов, за часів Київської князівської держави сімейні відносини мали патріархальний характер, що утвердився завдяки монополізації чоловіком як главою сім'ї приватної власності й регулювався як нормами звичаєвого права, так і чинним княжим законодавством, а після запровадження християнства — ще й церковними уставами [3, с. 172]. З іншого боку, в Україні в період від хрещення Київської Русі і до початку ХХ ст. сімейні відносини починають підпорядковуватись православної церкви та церковному праву [4, с. 65], а звичаї застосовуються лише у випадках відсутності протиріч звичаєвих та релігійних норм [5, с. 156]. Релігійне законодавство того часу ґрунтувалось на нормах римського (передусім візантійського) права, а тому визнавало можливість здійснення усиновлення; світське законодавство, представлене положеннями Руської Правди та князівських статутів, не врегульовувало питання усиновлення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а передбачало застосування до таких осіб інституту опіки [6, с. 239]. Аналогічно



в період входження українських земель до складу Великого князівства Литовського, Руського та Жемойтського, після 1569 року — Речі Посполитої, а з 1648 року — до гетьманської держави істотних змін у правовому регулюванні усиновлення не відбулося, оскільки у Литовських статутах, які прийшли на зміну Руській Правді, сімейні відносини, що обмежувалися майновими аспектами шлюбного права та питанням опіки над дітьми-сиротами та дітьми, позбавлених батьківського піклування [7, с. 25–31, 103–109, 231–242].

Як уже зазначалося вище, норми канонічного сімейного права, в тому числі стосовно усиновлення дітей, ґрунтувалося на положеннях римського приватного права, у якому не містилося обмежень у здійсненні усиновлення іноземцями, однак, зважаючи на те, що усиновителем могла бути лише особа власного права, яка володіла батьківською владою та мала повну цивільну правоздатність, можемо зазначити те, що фактично правом здійснювати усиновлення мали лише громадяни відповідної держави [8, с. 22]. Інститут усиновлення отримав значне поширення у звичайній практиці, тобто на українських землях усиновлення було передусім соціально-правовим явищем [7, с. 10]. Це явище отримало назву «приймацтво». Як зазначає М. В. Гримич, існує цілком універсальний термін «приймацтво», яким передбачалося, що певна людина (діти, підлітки, зяті, пристарілі) приймалися в ту чи ту сім'ю на тих чи тих умовах, часом зі своїми сім'ями. У першому випадку метою приймацтва були догляд і виховання сиріт, у результаті чого виникає спорідненість між членами сім'ї та дитиною. Слід зазначити, що при цьому допускалося усиновлення дитини за угодою між усиновителем та батьками дитини, в якій визначалися права та обов'язки названих батьків та дитини [9, с. 354, 363]. Юридичний факт приймацтва (усиновлення) міг бути встановленим і духовним заповітом особи усиновителя [2, с. 170]. Саме цим, по суті, можемо пояснити відсутність інституту усиновлення протягом тривалого часу в сімейному законодавстві — воно цілком врегулювалося звичайним правом і застосовувалося до сімейної практики до ХІХ ст., коли відповідні положення не просто з'явилися в актах сімейного законодавства, а й було закріплено їхній пріоритет перед звичайними нормами. Де-факто існував інститут приймацтва, яким не передбачалося обмежень у застосуванні його в аспекті громадянської належності, головним було те, що особа проживала в сільській громаді і визнавала чинність цих норм.

Як правовий інститут, закріплений в актах сімейного законодавства, усиновлення виникає в 1743 року, коли було підготовлено проект збірника «Права, за якими судиться малоросійський народ», яким було упорядковано наявні джерела права (в тому числі й сімейного), їх кодифікація, наближення наявних норм звичаєвого, канонічного, польсько-литовського, магдебурзького права до російських правових норм [5, с. 181–182]. У цьому документі вперше знаходимо норму про усиновлення дитини, вимоги, які ставляться до усиновителів та усиновлювачів, а також правові наслідки усиновлення [9, с. 563]. Окремих особливостей для усиновлення дитини іноземцями в цьому документі не визначалося, хоча не передбачалося й



прямої заборони такого усиновлення. Аналогічно врегульовувалися питання усиновлення й положеннями пізніших проєктів: «Зібрання малоросійських прав» 1807 року (§ 69–73) [7, с. 907–908], Зводу місцевих законів Західних губерній 1837 року (§ 293) [10, с. 284]. Водночас зазначені вище проєкти приватно-правової кодифікації так і залишилися проєктами, оскільки не були затверджені й не набули юридичної сили, залишившись лише пам'яткою приватного права, писаною формою наявних у суспільстві звичаєвих норм, у тому числі з питань здійснення усиновлення дітей.

Починаючи з 1832 року, основним джерелом сімейного права, яке діяло на українських землях, що входили до складу Російської імперії, стали окремі положення тому X Зводу законів цивільних. Саме сімейному праву у цьому Зводі була приділена книга перша «Про права та обов'язки сімейні», що складалася з трьох розділів: «Про шлюбний союз», «Про союз батьків та дітей і родинний союз» та «Про опіку та піклування в сімейному порядку». Як було зазначено у вступі до цього документа, під час вирішення цивільних справ застосовуються місцеві закони краю, а у випадках їх недостатності — загальні закони імперії [5, с. 204]. Питанню усиновлення дітей були присвячені п.п. 145–163-1 Зводу законів. Варто відзначити, що право усиновлення дітей відповідно до положень Зводу законів належить й іноземцям, які проживають у Росії та не прийняли російського підданства, за умови, що батьки цих дітей не відомі, а діти будуть виховуватися за православними канонами й будуть хрещені у православну віру (п. 163) [12, с. 33]. Таким чином, вперше на рівні національного законодавства не просто з'являється норма про усиновлення дитини іноземцями, а й передбачаються особливі вимоги до усиновлювачів-іноземців — це повинні бути особи, які постійно проживають на території Російської імперії та не мають її підданства; також прямо передбачається обов'язок усиновлювача виховувати усиновлених дітей за православними канонами та похрестити їх у православну віру, що не передбачалося для усиновителів-підданих Російської імперії. Слід відзначити, що відповідні норми Зводу законів були чинними і після розпаду Російської імперії і створення Української Народної Республіки, оскільки протягом української національно-визвольної революції 1917–1921 років нових актів сімейного законодавства, в тому числі тих, якими врегульовувалися питання усиновлення дітей іноземцями, не були видані.

Як зазначає В. А. Ватрас, на західноукраїнських землях, що в другій половині XVIII ст. потрапили до складу Австрії (в подальшому — Австро-Угорської імперії), спочатку залишалися чинними місцеві звичаї та нормативно-правові акти, а 1797 року було запроваджено проєкт Загальноавстрійського цивільного кодексу, який дію набув чинності на території Західної Галичини, а в подальшому — поширено на Східну Галичину та Буковину, у зв'язку із цим, він у юридичній літературі отримав назву Галицького цивільного кодексу. У подальшому, 1811 року, у зв'язку із прийняттям Австрійського цивільного уложення, на ці землі поширює норми загальноавстрійське цивільне законодавство, яке діяти було чинним і період входження західноукраїнських земель до складу другої Речі Посполитої, Чехословаччини та королівства Румунія [5, с. 186]. Інститут усиновлення був



врегульований положеннями п.п. 157–162 Галицького цивільного кодексу [11, с. 81, 83], §§ 182–184 Австрійського цивільного уложення [7, с. 1042] і не обмежувався лише усиновленням дітей підданими Австро-Угорської імперії (хоча прямо про можливість усиновлення дітей іноземцями і не зазначалося). У такому випадку фактично маємо застосування національного режиму до усиновлення дитини іноземцями, що могло бути викликано нечастими випадками усиновлення. Водночас, зважаючи на федеративний поділ Австро-Угорщини на Австрійську імперію та Угорське королівство та існування у їх межах різноманітних коронних земель (королівств та герцогств) з різним правовим режимом, маємо в цей час фактично усиновлення дитини особами із різним правовим статусом, хоч і спільним австро-угорським підданством.

Захоплення українських земель більшовиками і створення на їхній території низки псевдодержавних утворень (спочатку у формі Української Народної Республіки рад, Одеської Радянської Республіки, Таврійської Радянської Республіки, Донецько-Криворізької Радянської Республіки, потім у формі Української Соціалістичної Радянської Республіки), що в подальшому увійшли до складу СРСР, призвело до істотних змін у сімейному законодавстві, в тому числі в законодавстві про усиновлення. Протягом періоду панування більшовицько-комуністичного режиму з 1917 по 1991 роки було прийнято кілька кодифікованих актів сімейного законодавства, в тому числі Кодекс законів про акти громадянського стану, про сім'ю та опіку 1919 року, Кодекс законів про сім'ю, опіку, шлюб і акти громадянського стану 1926 року та Кодекс про шлюб та сім'ю 1969 року. Першим документом інститут усиновлення був по суті скасований: ст. 113 Кодексу 1919 року визнавала права та обов'язків усиновителів та усиновлених дітей такими, що відповідають правам та обов'язкам батьків та дітей, однак ст. 114 цього документа не передбачала правових наслідків за усиновленням, яке відбулося після набуття чинності цим Кодексом [12, с. 19]. Водночас у судовій практиці того часу склалася думка про допустимість усиновлення як такого, що є бажаним для боротьби з дитячою бездоглядністю, є можливим лише тоді, коли його метою не є експлуатація дітей і коли усиновителі можуть забезпечити дитині належне виховання, а усиновлені щодо усиновителів прирівнюються до родичів за походженням [7, с. 59; 13, с. 247]. Практика усиновлення в УСРР не припинялася, оскільки в УСРР усиновлення прямо не було заборонене [2, с. 182] (Кодекс 1919 року чинності не набрав, у зв'язку із нетривалим перебуванням України під владою більшовиків у 1919 році). Надалі можливість здійснення усиновлення була прямо передбачена у кодексах 1926 та 1969 року. Водночас положення про усиновлення дітей іноземцями містилися лише у Кодексі 1969 року, яким передбачалося, що усиновлення в УСРР іноземними громадянами дітей, які є радянськими громадянами, а також усиновлення дітей, які є іноземними громадянами та проживають в УСРР, провадиться відповідно до радянського законодавства (тобто особливого порядку усиновлення дітей іноземцями не існувало, однак можливість міжнародного усиновлення визнавалося і встановлювалося законодавством).



Особливий порядок усиновлення дітей, які є громадянами України, іноземними громадянами на території України було передбачено в Кодексі про шлюб та сім'ю 1969 року відповідно до Закону України від 30 січня 1996 р., яким Кодекс було доповнено ст.ст. 199-1–199-5. Відповідно до них, усиновлення дітей, які є громадянами України, іноземними громадянами на території України провадиться відповідно до гл. 14 цього Кодексу у випадках, коли були вичерпані всі можливості щодо усиновлення, взяття під опіку (піклування) чи на виховання цих дітей у сім'ї громадян України та коли ці діти перебувають на обліку в Центрі з усиновлення дітей при Міністерстві освіти України не менше одного року з дня взяття їх на облік (без дотримання цього строку — у разі коли іноземні громадяни перебувають у родинних стосунках з дітьми або у випадках захворювання дитини на хворобу, передбачену переліком, затвердженим Міністерством охорони здоров'я України) за умови отримання відповідного дозволу Центру з усиновлення дітей при Міністерстві освіти України та в обсязі і за умов дотримання гарантій, не менших, ніж передбачено законодавством України. Усиновлення дітей іноземними громадянами, які перебувають у шлюбі з громадянами України на території України, провадиться відповідно до гл. 14 цього Кодексу в порядку, передбаченому для громадян України. Передбачався нагляд за станом утримання та виховання дітей, усиновлених іноземними громадянами [14]. Відповідні норми були чинними до прийняття нині чинного Сімейного кодексу України. Встановленню цього порядку передував мораторій на усиновлення, який діяв з 26 липня 1994 р., зважаючи на факти порушення прав дітей, усиновлених іноземцями, зважаючи на те, що попередня редакція норм про усиновлення дітей іноземцями не містила відповідних обмежень для усиновлювачів-іноземців та гарантій для усиновлених дітей.

На підставі вищевикладеного наукового дослідження, можемо визначити, що усиновлення як сімейно-правовий інститут виник лише у другій половині XVIII ст., до цього не будучи врегульованим актами сімейного законодавства (при існуванні тоді ж інституту опіки над дітьми-сиротами та дітьми, позбавлених батьківського піклування). Водночас можливість усиновлення передбачалася нормами канонічного права, а в сімейній звичайній практиці усиновлення здійснювалося через приймання дитини в сім'ю на правах приймака відповідно до власного рішення сім'ї стосовно дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, угоди про приймацтво між усиновлювачами та рідними батьками дитини; відповідні юридичні факти підтверджувалися як самими усиновлювачами у відповідних заявах, так і у заповітах цих осіб, відповідно до яких належне їм майно передавалося усиновленій дитині. Вперше порядок та правові наслідки усиновлення врегульовуються положеннями «Прав, за якими судиться малоросійський народ», а в подальшому — положеннями Зводу законів Російської імперії, Галицьким цивільним кодексом та Австрійським цивільним уложенням. Цими правовими актами можливість усиновлення іноземцями прямо не передбачалася, хоча й не заборонялася. Виняток становили положення Зводу законів, відповідно до якого передбачалися умови для усиновлення дитини іноземцями — батьки такої дитини є не відомі, дитина



має бути вихована в традиціях православної віри і відповідним чином похорещена. Надалі усиновлення дітей іноземцями передбачалося положеннями Кодексу про шлюб та сім'ю 1969 року в порядку, передбаченому для усиновлення дітей громадянами СРСР (сімейні кодекси радянських політичних утворень, прийняті 1919 та 1926 року, не містили норм про усиновлення дитини іноземцями). Водночас особливий порядок усиновлення дитини іноземцем було передбачено лише 1996 року. Було передбачено пріоритет усиновлення дитини громадянином України перед усиновлення іноземцем; необхідність перебування іноземця на обліку протягом року, забезпечення усиновленій дитині мінімального обсягу прав, передбаченого сімейним законодавством України та здійснення нагляду за усиновленою дитиною.

#### Список використаних джерел

1. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947—III. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3bHJv5O>.
2. *Токарчук Л. М.* Влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, як реалізація принципу державної охорони сім'ї. Дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2021. 535 арк.
3. *Івановська О. П.* Звичаєве право в Україні: Етнотворчий аспект. Київ : ЕксОб, 2002. 264 с.
4. *Озель В. І.* Умови законності шлюбу та підстави визнання шлюбу недійсним в Україні у Х — початку ХХ ст. (за нормами церковного права). *Часопис Київського університету права*. 2011. № 1. С. 63–66.
5. *Ватрас В. А.* Джерела сімейного права: проблеми теорії та практики. Хмельницький : Поліграфіст 3, 2020. 824 с.
6. *Тавлуй О.* Історико-правові витоки розголошення таємниці усиновлення. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 1. С. 238–242.
7. Кодифікація цивільного законодавства на українських землях / за ред. Р. О. Стефанчука та М. О. Стефанчука. Київ : Правова єдність, 2009. Т. 1. 1168 с.
8. *Бородич К. Ю.* Усыновление детей — граждан России иностранными гражданами. Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Москва, 2005. 178 л.
9. *Гримич М. В.* Звичаєве цивільне право українців ХІХ — початку ХХ століття. Київ : Арістей, 2006. 560 с.
10. Кодифікація цивільного законодавства на українських землях / за ред. Р. О. Стефанчука та М. О. Стефанчука. Київ : Правова єдність, 2009. Т. 2. 1240 с.
11. Гражданский кодекс Восточной Галиции 1797 г.=Codex civilis pro Galicia Orientali anni MDCCXCVII / пер. с лат. Л. Гужвы ; Под ред. О. Кутателадзе, В. Зубаря. Москва : Статут; Одесса, 2013. 536 с.
12. *Матвеев Г. К.* История семейно-брачного законодательства Украинской ССР. Киев : Изд-во Киевск. ун-та, 1960. 64 с.
13. *Іванова М. М.* Становлення та розвиток законодавства України про усиновлення. *Lex Portus*. 2018. № 3 (11). С. 241–255.
14. Кодекс УРСР про шлюб та сім'ю від 20.06.1969 р. № 2006—VII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3bIhwop>.

Надійшла до редакції 10.06.2022  
Рекомендовано до друку 24.08.2022





**Albina SOLOVEI**

*(Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law)*

### **Adoption of Children by Foreigners According to the Family Legislation Applicable on Ukrainian Lands during the 10th–21st Centuries**

*In the scientific article the author conducts a scientific study of the development of the legal regulation of the adoption of children by foreign citizens according to the legislation that was in force in Ukrainian lands starting from the provisions of canonical and customary law of the Rus period to the norms of the Marriage and Family Code of the Ukrainian SSR of 1969 year. On the basis of the conducted research the author comes to the conclusion that adoption as a family legal institution arose only in the second half of the 18th century, before that it was not regulated by acts of family legislation (with the existence at the same time of the institution of guardianship of orphans and children deprived of parental care). At the same time, the possibility of adoption was foreseen by the norms of canon law, and in customary family practice, adoption was carried out through the reception of a child into the family with the rights of an adoptee in accordance with the family's own decision regarding an orphan child or a child deprived of parental care, an reception agreement between adoptive parents and natural parents of a child; the relevant legal facts were confirmed both by the adoptive parents themselves in the respective applications and in the wills of these persons, according to which the property belonging to them was transferred to the adopted child. For the first time, the procedure and legal consequences of adoption were regulated by the provisions of «The Laws by Which the Malorussian People are Judged» and later — by the provisions of the Code of Laws of the Russian Empire, the Galician Civil Code and the Austrian Civil Code. These legal acts did not directly provide for the possibility of adoption by foreigners, although they did not prohibit it. The exception was the provisions of the Code of Laws, according to which the conditions for the adoption of a child by foreigners were stipulated — the parents of such a child are unknown, the child must be brought up in the traditions of the Orthodox faith and baptized accordingly. In the future, the adoption of children by foreigners was provided for by the provisions of the 1969 Marriage and Family Code, respectively, provided for the adoption of children by citizens of the USSR (the family codes of the Soviet political entities, adopted in 1919 and 1926, did not contain regulations on the adoption of children by foreigners). At the same time, a special procedure for the adoption of a child by a foreigner was provided for only in 1996. In particular, priority was given to the adoption of a child by a citizen of Ukraine before adoption by a foreigner; the need for a foreigner to be registered for a year, to provide the adopted child with the minimum amount of rights provided for by the family legislation of Ukraine and to supervise the adopted child.*

**Keywords:** *adoption of a child by foreigners, adopter, adopted child, reception, family law.*